

نیازسنجی آموزشی کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی مبتنی بر بسته‌های طرح تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی

پیوند باستانی^۱، عاطفه گلریز^۲، رامین روانگرد^۱، زهرا کاوسی^۳، ریتا رضایی^۱،
ویدا کشتکاران^۴، محمدمامین بهرامی^{۱*}

^۱ دانشیار، مرکز تحقیقات منابع انسانی سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی فارس، شیراز، ایران
^۲ دانشجوی کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی فارس، شیراز، ایران
^۳ استاد، مرکز تحقیقات منابع انسانی سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی فارس، شیراز، ایران
^۴ کارشناس ارشد آموزش بهداشت، گروه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی فارس، شیراز، ایران

* نویسنده مسؤول: محمدمامین بهرامی
aminbahrami1359@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: بازنگری برنامه‌های درسی مبتنی بر نیازسنجی از ذی‌نفعان از جمله کارکردهای ضروری و مستمر نظام‌های آموزشی است. هدف این پژوهش، نیازسنجی آموزشی دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی از دیدگاه آموزش‌گیرندگان بود.

روش پژوهش: این مطالعه مقطعی در سال‌های ۹۹-۱۳۹۸ در دانشگاه علوم پزشکی شیراز انجام شد. نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای-تصادفی از ورودی‌های سال‌های مختلف انجام شد. ۴۰ نفر از دانشجویان کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در پژوهش شرکت کردند. داده‌ها، با استفاده از یک پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری شد. روایی و پایایی پرسشنامه، در یک مطالعه پایلوت مورد تأیید قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی و نرم‌افزار 21 SPSS انجام گرفت.

یافته‌ها: ۶۴/۱ درصد از مشارکت‌کنندگان، رشته تحصیلی خود را بدون آشنایی قبلی و یا با آشنایی کم انتخاب کرده بودند. بیش از ۶۰ درصد آن‌ها، صرفاً جهت استفاده از مزایای مدرک تحصیلی این رشته را انتخاب کرده بودند. تنها ۲۲/۵ درصد از شرکت‌کنندگان، دارای رضایت زیاد و خیلی زیاد از تحصیل در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی بودند. در عین حال، ۶۵ درصد از آن‌ها قابلیت کارآفرینی دانش‌آموختگان این رشته را در حد متوسط و بیش از آن ارزیابی کردند. اکثریت پاسخ‌دهندگان، آموزش در عرصه را در برآورده کردن نیازهای شغلی مفید دانسته اما معتقد بودند که دوره‌های آموزش در عرصه نیازمند اصلاح است. محتوای آموزشی مورد نیاز دانشجویان کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی شناسایی و در ۱۸ حیطه طبقه‌بندی گردید.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش نشان داد که برنامه درسی دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی نیازمند بازنگری و اصلاح می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: نیازسنجی آموزشی؛ آموزش پاسخگو؛ برنامه درسی؛ مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

ارجاع:

باستانی پیوند، گلریز عاطفه، روانگرد رامین، کاوسی زهرا، رضایی ریتا، کشتکاران ویدا و همکاران. نیازسنجی آموزشی کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی مبتنی بر بسته‌های طرح تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی. راهبردهای مدیریت در نظام سلامت. ۱۴۰۰؛ ۲(۳): ۷۹-۱۶۷.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۲۵

تاریخ اصلاح نهایی: ۱۴۰۰/۰۶/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۰

مقدمه

نظام‌های آموزش عالی، مسؤولیت تربیت و تأمین نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جوامع را به عهده دارند. این نظام‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای در ابعاد مختلف توسعه نظیر توسعه اقتصادی؛ اجتماعی؛ فرهنگی و سیاسی ایفا می‌نمایند (۱). بنابراین، کیفیت عملکرد آن‌ها، یک عامل اساسی و تأثیرگذار در حفظ و توسعه سرمایه‌های ملی و ایجاد مزیت رقابتی در دنیای متحول و متغیر کنونی می‌باشد (۱،۲). امروزه در سراسر دنیا، نظام‌های آموزش عالی با چالش‌های متنوع و متعددی مواجهند. کاهی کیفیت آموزش؛ عدم تناسب دوره‌های آموزشی با نیازها و اولویت‌های جامعه؛ ناکارآمدی دانش‌آموختگان در حل چالش‌ها و مسائل؛ افزایش روزافزون تقاضا برای ورود به دوره‌های آموزش عالی بدون توجه به ظرفیت‌های موجود و نیازها؛ فقدان ارتباط نظام آموزشی با سایر نظام‌ها از جمله صنعت؛ انتظارات روزافزون و فشارهای مالی از جمله چالش‌های اصلی نظام‌های آموزش عالی می‌باشند (۱،۳). لذا، بازبینی، اصلاح و به‌سازی ابعاد مختلف نظام‌های آموزشی از جمله اولویت‌های جاری جوامع مختلف می‌باشد. برنامه‌های درسی، یکی از ابعاد نیازمند ارزشیابی و به‌سازی مستمر در نظام‌های آموزشی است. یک برنامه درسی، طرح کلی و کلان‌فعالیت‌های آموزشی برای تربیت نیروی انسانی متخصص در یک زمینه خاص است (۴). برنامه درسی جوهره هر نظام آموزشی است و کارآمدی نظام آموزشی تا حد زیادی به مطلوبیت برنامه‌های آموزشی و توانایی آن در پاسخ به نیازها و تحولات جامعه بستگی دارد. عدم ارزشیابی و اصلاح مستمر و روزآمد نبودن برنامه‌های درسی، آن‌ها را مبتلا به پدیده کهنگی تدریجی (به زوال رفتن برنامه درسی) نموده و تحقق اهداف و رسالت نظام آموزشی را با مانع مواجه می‌کند (۱،۴). بنابراین، بازنگری و تجدیدنظر مستمر در سرفصل و محتوای دوره‌های آموزش عالی با هدف اصلاح آن‌ها براساس نیازهای نوظهور از جمله ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر برای حفظ و ارتقاء عملکرد کلی نظام آموزش عالی است (۳-۱).

اگرچه بازنگری برنامه‌های درسی، در موارد بسیاری به عنوان یک وظیفه ذاتی و جاری برای نظام‌های آموزش عالی تعریف شده است؛ اما غفلت از این کارکرد حیاتی و به تأخیر انداختن آن و نیز عدم استفاده از رویکردهای همه‌جانبه و متناسب در بازنگری محتواهای آموزشی همچنان یک چالش جدی است (۸-۵). شواهد نشان می‌دهند که در ایران نیز، بازنگری برنامه‌های درسی و بهینه

سازی کارکردهای نظام آموزش عالی مغفول مانده و توجه کافی به آن نشده است. گزارش‌ها نشان می‌دهند که علی‌رغم توسعه کمی قابل توجه نظام آموزش عالی کشور، توسعه و ارتقاء کیفی همچنان نیازمند توجه و تلاش است. طرح تحول و نوآوری در آموزش پزشکی از جمله تلاش‌های اخیر در حوزه آموزش عالی است که با هدف ارتقاء آموزش علوم پزشکی و محتوی ۱۲ بسته تحول و نوآوری از سال ۱۳۹۴ ابلاغ و اجرا شده است (۹). ارزشیابی محتواهای آموزشی و بازنگری برنامه‌های درسی از جمله اقدامات برخی از بسته‌های این طرح بوده و در عین حال، پیش‌نیاز دستیابی به اولویت‌های سایر بسته‌ها است.

رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی از جمله رشته‌های تعریف شده در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور است که با هدف تربیت مدیران کارآمد برای سطوح و اجزاء مختلف نظام سلامت طراحی شده است. این رشته آموزشی، دارای سابقه طولانی در دنیا بوده و در ایران نیز در ابتدا به صورت دوره آموزشی کوتاه مدت با عنوان "اداره امور بیمارستان‌ها" و از سال ۱۳۶۳ به عنوان دوره کارشناسی تصویب شده است. هم‌اکنون نیز تربیت دانشجو در مقاطع مختلف تحصیلی این رشته در تعدادی از دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در حال انجام است (۳). مطالعات مختلف نشان داده‌اند که محتوای آموزشی این رشته دانشگاهی نیز به مانند سایر دوره‌های آموزشی نیازمند بازنگری، اصلاح و به‌روزرسانی مستمر می‌باشد. بیگ زاده و همکاران (۱۳۹۲) در یک مطالعه کیفی با هدف تبیین چالش‌های برنامه آموزشی مقطع کارشناسی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی نتیجه گرفته‌اند که سرفصل دروس و محتوای آموزشی از جمله اصلی‌ترین چالش‌های آموزش فعلی این رشته در دانشگاه‌های کشور می‌باشد. آن‌ها گزارش کرده‌اند که برنامه درسی فعلی به دلیل روزآمد نبودن و عدم تناسب با شرایط و تحولات جامعه، پاسخگوی نیازهای شغلی دانش‌آموختگان و انتظارات حرفه‌ای آن‌ها نبوده و نیازمند اصلاح و به‌سازی است (۳). اصلاح برنامه‌های آموزشی نیز نیازمند اخذ نظرات ذی‌نفعان مختلف از جمله آموزش‌گیرندگان می‌باشد. شناسایی دیدگاه‌های آموزش‌گیرندگان، رویکردی مورد استفاده و مفید برای ارزشیابی و بازنگری برنامه‌های درسی است. با توجه به مسائل پیش‌گفته، هدف پژوهش حاضر، نیازسنجی آموزشی مقطع کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی از دیدگاه آموزش

گیرندگان و مبتنی بر اولویت‌های طرح تحول و نوآوری در آموزش پزشکی بود.

روش پژوهش

این پژوهش، از نوع مطالعات مقطعی بود که در سال‌های ۹۹-۱۳۹۸ در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی فارس انجام شد. جامعه پژوهش شامل دانشجویان مشغول به تحصیل در دوره کارشناسی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی بود. حجم نمونه مورد نیاز با استفاده از محاسبه‌گر آنالیز حجم نمونه محاسبه شد. نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای-تصادفی از ورودی‌های سال‌های مختلف انجام شد. شرط ورود به مطالعه اتمام حداقل ۲ ترم تحصیلی در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی بود.

داده‌های مورد نیاز با استفاده از یک پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری شد. این پرسشنامه، با استفاده از بررسی متون موجود و نیز در نظر گرفتن اولویت‌های طرح تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی طراحی شد. روایی پرسشنامه از طریق اخذ نظرات اعضای هیأت علمی گروه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی؛ دانشگاه علوم پزشکی شیراز مورد بررسی قرار گرفت. پایایی پرسشنامه نیز، در یک مطالعه پایلوت با مشارکت ۱۸ نفر از جامعه پژوهش و از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد.

پرسشنامه طراحی شده شامل یک بخش اطلاعات جمعیتی شناختی پاسخ‌دهنده (سن و جنس) و ۴ بخش مرتبط به سؤالات پژوهش شامل (۱) میزان آشنایی پیش از ورود به دانشگاه و رضایت از تحصیل در رشته (میزان آشنایی با رشته، علت انتخاب رشته، میزان رضایت از تحصیل در رشته، توانایی ایجاد کار، عنوان پیشنهادی برای رشته)؛ (۲) میزان پاسخگو بودن برنامه آموزش فعلی (ارتباط تحصیلات دانشگاهی با پاسخگو بودن نیازهای شغلی در آینده و تأمین انتظارات شغلی)؛ (۳) دانش و مهارت مورد نیاز دانش‌آموختگان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی و (۴) عرصه‌های مورد نیاز برای تربیت دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی بود. همچنین، این پرسشنامه دارای یک سؤال باز به منظور دریافت سایر پیشنهادات پاسخ‌دهنده بود. پاسخ‌دهی به سؤالات بر روی طیف ۵ گزینه‌ای لایکرت (اصلاً تا کاملاً و یا خیلی کم تا خیلی زیاد) انجام شد که به ترتیب به این گزینه‌ها امتیاز ۱ تا ۵

تعلق گرفت. در تحلیل داده‌ها، بازه‌های ۱ تا ۲/۳۳، ۲/۳۳ تا ۳/۴۷ و ۳/۴۷ تا ۵، به ترتیب به عنوان وضعیت ضعیف، متوسط و خوب در نظر گرفته شد.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آماره‌های توصیفی و نرم افزار SPSS 21 تجزیه و تحلیل شد. شرکت در پژوهش آگاهانه و داوطلبانه بود. اطلاعات فردی مشارکت‌کنندگان به صورت محرمانه حفظ شد. ملاحظات اخلاقی، براساس پروتکل‌های موجود رعایت شد و این پژوهش، در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۰ به عنوان طرح پژوهشی توسط دانشگاه علوم پزشکی شیراز ثبت گردید.

یافته‌ها

۴۰ نفر از دانشجویان مشغول به تحصیل در دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی شیراز در پژوهش شرکت کردند. تمامی شرکت‌کنندگان در محدوده سنی ۲۰ تا ۲۵ سال بودند. ۶۵ درصد (۲۶ نفر) از آن‌ها، زن و ۳۵ درصد (۱۴ نفر) مرد بودند. در جدول ۱، میزان آشنایی پاسخ‌دهندگان با رشته تحصیلی پیش از ورود به دانشگاه گزارش شده است.

جدول ۱: میزان آشنایی پاسخ‌دهندگان با رشته مدیریت خدمات بهداشتی پیش از ورود به دانشگاه

میزان آشنایی با رشته پیش از ورود به دانشگاه	فراونی	درصد
اصلاً	۱۲	۳۰/۸
کم	۱۳	۳۳/۳
متوسط	۱۱	۲۸/۲
زیاد	۳	۷/۷
جمع کل	۳۹	۱۰۰

براساس جدول ۱، اکثریت پاسخ‌دهندگان، پیش از ورود به دانشگاه با رشته انتخابی خود، اصلاً آشنایی نداشته و یا آشنایی کمی داشته‌اند. در جدول ۲، علت انتخاب رشته تحصیلی پاسخ‌دهندگان ارائه شده است.

جدول ۲: علت انتخاب رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی توسط مشارکت‌کنندگان

علت انتخاب رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی	فراونی	درصد
احساس نیاز به کسب دانش و مهارت	۸	۲۰/۵
بهره‌مندی از مزایای مدرک تحصیلی	۲۵	۶۴/۱
علاقه به رشته	۶	۱۵/۴
جمع کل	۳۹	۱۰۰

براساس جدول ۴، از دیدگاه اکثریت پاسخ دهندگان، تحصیل در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی قابلیت متوسط و زیادی برای کارآفرینی در فرد ایجاد می‌نماید.

همچنین، ۵۲/۶ درصد از پاسخ دهندگان، عنوان فعلی (مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی) را عنوان مناسب برای رشته تحصیلی دانستند. ۲۳/۷ درصد نیز عنوان "مدیریت سلامت" و ۲۳/۷ دیگر نیز عنوان "مدیریت مراقبت‌های سلامت" را عنوان مناسب برای رشته تحصیلی ذکر کردند. در مورد میزان برآورده کردن نیازهای شغلی آینده، ۷۵ درصد (۳۰ نفر) از پاسخ دهندگان معتقد بودند که تحصیل در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، به میزان "متوسط" پاسخگوی نیازهای شغلی آینده خواهد بود. در این مورد، ۲۹/۵ درصد (۹ نفر) از پاسخ دهندگان، گزینه "کم" و ۲/۵ درصد (یک نفر) گزینه "اصلاً" را انتخاب نمودند. در عین حال، ۵۲/۵ درصد (۲۱ نفر) از پاسخ دهندگان، معتقد بودند که تحصیل در این رشته، انتظارات شغلی آن‌ها را به میزان "زیاد" و یا "کاملاً" تأمین می‌نماید.

در جدول ۵ (پیوست)، دیدگاه پاسخ دهندگان در مورد محتوای آموزشی مورد نیاز دانشجویان دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در ۳ سطح دانش؛ نگرش و مهارت گزارش شده است. دانش به معنی توانایی ذهنی و شناختی بازخوانی و پردازش داده‌ها، آشنایی با نظریه‌ها و مفاهیم و آگاه بودن به مفاهیم و واقعیت‌ها؛ نگرش به مفهوم احساس و اعتقاد نسبت به کسی یا چیزی و مهارت به صورت توانایی انجام وظایف و فعالیت‌ها تعریف شده است.

در جدول ۳، یافته‌های مربوط به دیدگاه پاسخ دهندگان در مورد دوره‌های آموزش در عرصه رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی گزارش شده است.

براساس یافته‌های جدول ۲، اکثریت پاسخ دهندگان "بهره مندی از مزایای مدرک تحصیلی" را به عنوان علت انتخاب رشته تحصیلی خود گزارش کرده اند. میزان رضایت پاسخ دهندگان از تحصیل در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳: میزان رضایت کلی پاسخ دهندگان از تحصیل در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

میزان رضایت کلی از رشته تحصیلی	فراوانی	درصد
خیلی کم	۲	۵
کم	۱۰	۲۵
متوسط	۱۹	۴۷/۵
زیاد	۷	۱۷/۵
خیلی زیاد	۲	۵
جمع کل	۴۰	۱۰۰

براساس جدول ۳، اکثریت مشارکت کنندگان دارای میزان رضایت خیلی کم تا متوسط از رشته تحصیلی خود بوده‌اند. دیدگاه پاسخ دهندگان در مورد قابلیت‌های کارآفرینی رشته تحصیلی در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: دیدگاه مشارکت کنندگان در مورد قابلیت کارآفرینی دانش آموختگان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

قابلیت کارآفرینی دانش آموختگان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی	فراوانی	درصد
خیلی کم	۲	۵
کم	۱۲	۳۰
متوسط	۲۰	۵۰
زیاد	۶	۱۵
خیلی زیاد	-	-
جمع کل	۴۰	۱۰۰

جدول ۶: دیدگاه مشارکت کنندگان در مورد آموزش در عرصه

سؤال	فراوانی (درصد)				
	کاملاً	زیاد	متوسط	کم	اصلاً
حضور در عرصه (کارآموزی و کارورزی) در دوره تحصیل تا چه حد به تأمین نیازهای شغلی در آینده (در صورت اشتغال در مشاغل مرتبط) کمک می‌کند؟	۶ (۱۵)	۱۵ (۳۷/۵)	۱۰ (۲۵)	۸ (۲۰)	۱ (۲/۵)
تا چه میزان با شیوه فعلی ارائه دوره‌های کارآموزی و کارورزی موافق هستید؟	۳ (۷/۵)	۳ (۷/۵)	۸ (۲۰)	۱۹ (۴۷/۵)	۷ (۱۷/۵)

سلامت؛ بازاریابی؛ فن آوری‌های نوین سلامت؛ مدیریت آموزشی؛ شایستگی‌های بالینی و حضور در عرصه طبقه بندی شد.

بیگ زاده و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی چالش‌های برنامه آموزشی دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی پرداخته‌اند. آن‌ها، چالش‌های شناسایی شده را در ۳ دسته کلی برنامه درسی؛ عرصه‌های بالینی و اهداف برنامه طبقه بندی کرده و نتیجه گرفته‌اند که سرفصل دروس و اهداف این برنامه آموزشی اثربخشی لازم را ندارند. همچنین، یافته‌های آن‌ها نشان داده است که آموزش در عرصه دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، باید از لحاظ مواردی از قبیل برگزاری کلاس‌های توجیهی، آموزش مهارت‌های مبتنی بر بیمارستان و مربیان توانمند مورد توجه قرار گیرند (۳). برای و همکاران (۱۳۹۵) نیز در یک مطالعه کیفی، مهارت‌ها و توانمندی‌های مورد نیاز مدیران بیمارستان‌ها را شامل تعامل و ارتباطات؛ تجربه کاری؛ دانش مدیریتی؛ شناخت بیمارستان؛ علاقه و انگیزه؛ تفکر سیستمی و حل مسأله؛ ویژگی‌های شخصیتی و اخلاق مداری شناسایی کرده و توانمندسازی قبل از تصدی پست مدیریتی و پس از آن را به عنوان رویکردهای کلی تربیت مدیران بیمارستان ذکر کرده‌اند (۱۰). جوادی و همکاران (۱۳۸۶) در یک پژوهش دیگر دیدگاه مربیان و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان را در مورد وضعیت درس کارآموزی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی بررسی نموده‌اند. آن‌ها نتیجه گرفته‌اند که دروس کارآموزی خصوصاً در حیطه عرصه‌های کارآموزی که پاسخگویان کمترین میانگین نمره را به آن داده بودند نیاز به توجه و دقت نظر بیشتری دارد. در این زمینه برای تسهیل و سودمند بودن کارآموزی‌ها، بایستی تمرکز مسؤولان و برنامه ریزان آموزشی بر آشنایی، توجیه و جلب مشارکت پرسنل مراکز بهداشتی درمانی باشد (۱۱). ابولقاسم گرجی و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای با عنوان "بازنگری دوره آموزشی در راستای تأمین نیازهای بخش سلامت: مقطع کارشناسی ارشد رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی" علاوه بر پیشنهاد تغییر در عناین دروس اصلی، ۲۵ عنوان درس تخصصی و ۲۸ عنوان درس اختیاری در ۸ اولویت را پیشنهاد داده‌اند (۱۲). اخوتی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به ارزشیابی برنامه

براساس جدول ۶، اکثریت پاسخ دهندگان معتقد بودند که حضور در عرصه به تأمین نیازهای شغلی کمک می‌کند اما شیوه برگزاری دوره‌های آموزش در عرصه نیاز به اصلاح دارد. یافته‌های دیگر در این مورد نشان داد که ۸۲/۵ درصد از پاسخ دهندگان برگزاری مستمر دوره‌های آموزش در عرصه در طول تحصیل (به صورت کارآموزی و کارورزی) را مفید می‌دانند درحالیکه ۱۷/۵ درصد برگزاری فشرده این دوره‌های به صورت کارورزی مقیم در عرصه در ترم‌های پایانی را پیشنهاد می‌نمایند. همچنین، پاسخ دهندگان، سطح اول شبکه مراقبت‌های سلامت (خانه بهداشت و پایگاه بهداشتی)؛ بیمارستان‌های آموزشی؛ واحدهای ستادی دانشگاه علوم پزشکی؛ بخش خصوصی مراقبت‌های سلامت (مانند بیمارستان‌های خصوصی)؛ بخش خیریه مراقبت‌های سلامت (مانند بیمارستان‌های خیریه)؛ سازمان تأمین اجتماعی و واحدهای تابعه؛ سازمان‌های بیمه گر؛ سازمان هلال احمر و واحدهای تابعه؛ سازمان پزشکی قانونی و واحدهای تابعه؛ سازمان انتقال خون و واحدهای تابعه و سازمان نظام پزشکی و واحدهای تابعه را به عنوان عرصه‌های مفید برای برگزاری دوره‌های حضور در عرصه دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی معرفی کردند.

بحث

هدف این پژوهش، نیازسنجی آموزشی دوره کارشناسی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی از دیدگاه آموزش گیرندگان بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که غالب مشارکت کنندگان بدون آشنایی قبلی و علاقه وارد این دوره آموزشی شده و دارای رضایت کم تا متوسط از رشته تحصیلی خود می‌باشند. در عین حال، آن‌ها پتانسیل کارآفرینی دانش آموختگان این رشته تحصیلی را خوب ارزیابی کردند. همچنین، در این پژوهش محتوای آموزشی مورد نیاز در سطوح دانش، نگرش و مهارت از دیدگاه آموزش گیرندگان شناسایی شد که می‌تواند مبنایی برای بازنگری برنامه درسی فعلی باشد. محتوای پیشنهادی پاسخ دهندگان در ۱۸ طبقه شامل آشنایی با نظام‌های سلامت و اجزاء آن؛ برنامه ریزی؛ سازماندهی؛ هماهنگی؛ رهبری؛ کنترل؛ تصمیم گیری؛ خلاقیت و نوآوری؛ مدیریت اطلاعات سلامت؛ مدیریت منابع انسانی؛ اقتصاد، بیمه و حسابداری؛ رفتار حرفه‌ای؛ تحقیق و توسعه در مراقبت‌های

(۱۳۹۷) نیز در مطالعه‌ای مشابه، مشکلات درس‌های کارآموزی در عرصه یک تا چهار مقطع کارشناسی رشته‌ی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی را به ۳ حیطه حیطه مشکلات مربوط به مربیان، مشکلات مربوط به فیلد کارآموزی و مشکلات مربوط به کارپوشه ارایه شده به منظور ارزیابی طبقه بندی کرده‌اند (۱۶). کریمی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی دیگر به نیازسنجی آموزش مداوم حرفه‌ای دانش‌آموختگان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی پرداخته‌اند. آن‌ها دریافته‌اند که پاسخ‌گویان در بین حیطه‌های مورد بررسی (مهارت‌های فنی، نظری و ادراکی)، به حیطه‌ی مهارت‌های فنی و عملیاتی نیاز بیشتری دارند. در این مطالعه، استفاده از نرم افزارهای رایانه‌ای، بالاترین امتیاز را در بین مهارت‌های فنی شناسایی شده به خود اختصاص داده است. همچنین، در حیطه‌ی مهارت‌های نظری و ادراکی، مبحث جهانی شدن و چند فرهنگی شدن سازمان‌ها بالاترین امتیاز را در بین کل نیازهای احساس شده‌ی دانش‌آموختگان مدیریت خدمات بهداشتی درمانی به خود اختصاص داده است (۱۷). با توجه به یافته‌های مطالعات اشاره شده و نیز یافته‌های این پژوهش، اصلاح و به روزرسانی مستمر برنامه آموزشی دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی ضروری به نظر می‌رسد. هرگونه بازنگری برنامه‌های درسی نیز نیازمند نیازسنجی از دیدگاه ذی‌نفعان از جمله آموزش‌گیرندگان می‌باشد. اولویت‌های اسناد بالادستی و نیز یافته‌های این مطالعه و مطالعات مشابه می‌توانند در اینگونه اصلاحات مورد استفاده قرار گیرند. این مطالعه، در کنار نقاط قوت آن دارای ضعف‌هایی بود. مطالعه به صورت مقطعی انجام شد؛ داده‌ها از دانشجویان یک دانشگاه جمع‌آوری گردید و نیازسنجی از دیدگاه یک گروه از ذی‌نفعان انجام شد.

نتیجه‌گیری

نیازسنجی آموزشی دوره‌های مختلف آموزش عالی مبتنی بر اولویت‌های کشور و از دیدگاه ذی‌نفعان متنوع می‌تواند ضمن شناسایی نیازهای آموزشی به بازنگری و اصلاح این دوره‌ها کمک کند. مطالعه حاضر نشان داد که برنامه آموزشی دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی به بازنگری و اصلاح نیاز دارد. این یافته‌ها می‌توانند در بازنگری برنامه آموزشی دوره مذکور مورد استفاده قرار گیرند.

آموزشی دوره کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در دانشگاه علوم پزشکی کرمان پرداخته‌اند. آن‌ها در مطالعه خود، در مجموع، این دوره آموزشی را نسبتاً مطلوب ارزیابی کرده و نقاط قوت و ضعف آن در ابعاد درون داد، فرآیند و برون داد را مشخص کرده‌اند (۱). ظهیری و ترابی پور (۱۳۹۰) نیز در مطالعه‌ای، برنامه‌های کارآموزی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی را در دانشگاه جندی شاپور اهواز ارزیابی نموده‌اند. آن‌ها نتیجه گرفته‌اند که در مقایسه با استانداردهای آموزشی، برنامه‌های کارآموزی دانشجویان رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه جندی شاپور اهواز، دارای اثربخشی مطلوب و رضایت بخشی نمی‌باشد. لذا بازنگری جدی و اعمال اصلاحات لازم در برنامه ریزی و اجرای کارآموزی، در راستای تحقق اهداف آموزشی دانشجویان این رشته را ضروری دانسته‌اند (۲). مرادی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای با هدف بررسی میزان روحیه کارآفرینی در دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، روحیه کارآفرینی دانشجویان مرد مطالعه را در حد متوسط و بهتر از آن ارزیابی نموده‌اند (۱۳). در مورد میزان رضایت دانشجویان کارشناسی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی از رشته تحصیلی خود، سنایی نسب و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای در یکی از دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران گزارش کرده‌اند که بیش از ۶۸ درصد از مشارکت‌کنندگان، از دروس اصلی و تخصصی و بیش از ۴۲ درصد آن‌ها از محتوای کارآموزی رضایت داشته‌اند. آن‌ها همچنین، گزارش کرده‌اند که حدود ۴۰ درصد دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، پیش از ورود به دانشگاه، آشنایی کمی با رشته انتخابی خود داشته‌اند (۱۴). بردبار و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای دیگر با هدف شناسایی مشکلات کارآموزی دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، این مشکلات را در ۴ دسته مشکلات مربوط به سطح کلان، دانشکده و اساتید، بیمارستان و دانشجو طبقه بندی کرده و انجام مداخلات در سطح سیاستگذاری نظام آموزش پزشکی در جهت بهبود کوریکولوم آموزشی و سرفصل درس کارآموزی، همچنین استفاده از اهرم‌های انگیزشی جهت تعامل هر چه بهتر کارکنان بیمارستان با مربیان کارآموزی و دانشجویان را ضروری دانسته‌اند (۱۵). جنتی و همکاران

سپاسگزاری

نویسندگان بدینوسیله بر خود لازم می‌دانند از معاونت تحقیقات و فن آوری دانشگاه علوم پزشکی شیراز قدردانی نمایند.

مشارکت نویسندگان

طراحی پژوهش: پ. ب. ر. ز. ک. ر. و. ک. م. الف. ب.
جمع آوری داده‌ها: ع. گ.
تحلیل داده‌ها: ع. گ. م. الف. ب.

نگارش و اصلاح مقاله: پ. ب. ع. گ. ر. ز. ک. ر. و. ک. م. الف. ب.
سازمان حمایت کننده
این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی با شماره ۲۰۰۴۶ می‌باشد که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی شیراز انجام شده است.
تعارض منافع
هیچگونه تعارض منافی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

References

- 1) Okhovvati M, Yazdi Feizabadi V, Beigzadeh A, Shokoohi M, Mehrolhasani MH. Evaluation of educational plan of BSc degree of healthcare management at Kerman university of medical sciences based on the CIPP model. *Journal of Development Steps in Education* 2014; 11(1): 101-13. [Persian]
- 2) Zahiri M, Torabi pour A. Assessment of field training programs in graduates of health services management in Ahwaz Jondishapour university of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2011; 2(1): 183-90. [Persian]
- 3) Beigzadeh A, Okhovvati M, Mehrolhasani MH, Shokoohi M, Bazrafshan A. Challenges of the bachelor program of health services management: a qualitative study. *Health Management* 2014; 17(55): 29-42. [Persian]
- 4) Kiaei MS, Salarai MR, Moradi R. Assessment of effective management skills in managers of teaching hospitals in Qazvin university of medical sciences (2013). *JQUMS* 2014; 18(5): 51-6. [Persian]
- 5) Beigzadeh A, Shokoohi M, Vali I. Characteristics of a capable professor from the perspective of health care management students of Iranian universities of medical sciences. *Journal of Development Steps in Education* 2014; 11(3): 330-41. [Persian]
- 6) Vali L, Shokoohi M, Beigzadeh A. Characteristics of a capable university teacher; the viewpoints of faculty members of health services management department in Iranian medical universities. *Iranian Journal of Medical Education* 2014; 14(2): 100. [Persian]
- 7) Sanayee Nasab H, Delavari A, Ghanjal A, Teymourzadeh E, Sedaghat A, Mirhashemi S, et al. Employment status of health-treatment services management alumni. *Military Medicine* 2009; 11(4): 203-8. [Persian]
- 8) Ehsani A, Moshabbaki A, Hadizadeh M. Identification of key capabilities for effective implementation of knowledge management in Hospitals with structural equation modeling approach. *Health Management* 2012; 5(49): 58-68. [Persian]
- 9) Pooragha B. Packages of Iran's national medical education evolution and innovation plan. Available from URL: <https://educationNold.abzums.ac.ir>. Last access: sep 11, 2021. [Persian]
- 10) Barati O, Khamarni M, Sadeghi A, Siavashi E. Skills, capabilities, and requirements of hospital managers: a qualitative study. *J Qual Res Health Sci* 2016; 5(1): 17-28. [Persian]
- 11) Javadi M, Raisi AR, Golkar M. Comparison of students and faculty members of healthcare management faculty members regarding field education of this field (2006). *Journal of Development Steps in Education* 2007; 4(1): 84-91. [Persian]
- 12) Abolghasem-Gorji H, Khamseh A, Shahidi-Sadeghi N, Ebrahimi P. Curriculum revision based on the health sector needs: master of science (MSc) degree in health services management. *Health Information Management* 2018; 15(1): 26-33. [Persian]
- 13) Moradi R, Rabbanikhah F, Cholongar K, Mirzaei H, Shirvani M. Investigating the entrepreneurial spirit of health services management students of Isfahan university of medical sciences. *Health Management Journal* 2017; 8(3): 65-72. [Persian]
- 14) Sanaeinasab H, Rashidi Jahan H, Tavakkoli R, Delavari A, Raf'ati H. Amount of "health-treatment services management" bachelor students' satisfaction from their educational field. *Iranian Journal of Educational Strategies* 2010; 3(1): 13-6. [Persian]
- 15) Bordbar N, Parisa B, Arash G, Bastani P. Identification of the internship problems of health

- services management students from perspective of the faculty members and educators: a qualitative study. *Health-based Research* 2018; 4(2): 182-96. [Persian]
- 16) Jannati A, Dehghan Milagh F, Narimani MR, Gholizadeh M, Kabiri N. Investigating the experiences of healthcare management of Tabriz school of health management and informatics regarding field education: a qualitative study. *Journal of Education Development in Medical Sciences* 2018; 11(29): 44-53. [Persian]
- 17) Karimi S, Javadi M, Yaghoobi M, Fathalizade S, Molayi M. Need assessment of continuing professional education of health care management graduates, working in the medical university of Isfahan & related health centers. *Health Information Management* 2011; 8(1): 61-70. [Persian]

پیوست

جدول ۵: محتوای آموزشی مورد نیاز دانشجویان رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در سطوح دانش، نگرش و مهارت

حیطه / بعد	آیتم	سطح یادگیری		
		دانش	نگرش	مهارت
انحراف معیار $\pm$ میانگین				
نظام سلامت	نظام سلامت کشور، اجزاء و تشکیلات آن	۳/۸۲ $\pm$ ۰/۹۰	۳/۸۲ $\pm$ ۰/۹۳	۳/۶۷ $\pm$ ۱/۰۴
	مدیریت و رهبری نظام‌های سلامت	۳/۷۷ $\pm$ ۰/۸۳	۳/۸۲ $\pm$ ۰/۸۱	۳/۸۰ $\pm$ ۰/۹۱
	نظام‌های سلامت و اجزاء آن در سایر کشورها	۳/۸۵ $\pm$ ۰/۸۳	۳/۸۷ $\pm$ ۰/۸۸	۳/۴۰ $\pm$ ۱/۰۵
برنامه ریزی	هوش برنامه ریزی (آگاهی از برنامه‌های فعلی و قابلیت مشارکت در تدوین و به‌روزرسانی برنامه‌های آتی)	۳/۵۰ $\pm$ ۱/۱۷	۳/۹۵ $\pm$ ۰/۸۴	۳/۵۰ $\pm$ ۱/۲۱
	تفکر استراتژیک (توانایی تدوین چشم انداز استراتژیک و تبدیل آن به راهبردهای مؤثر)	۳/۸۰ $\pm$ ۰/۹۳	۴/۰۲ $\pm$ ۰/۹۷	۳/۸۵ $\pm$ ۰/۹۴
	هدف‌مداری (توانایی درک و اجرای اهداف سازمانی)	۳/۸۵ $\pm$ ۰/۸۶	۳/۹۷ $\pm$ ۰/۸۰	۴/۰۲ $\pm$ ۰/۸۳
سازماندهی	آینده پژوهی (قابلیت درک و تحلیل آینده و برنامه ریزی مبتنی بر آن)	۳/۸۰ $\pm$ ۰/۹۹	۴/۰۵ $\pm$ ۰/۷۸	۴/۰۷ $\pm$ ۰/۸۲
	خلاقیت و نوآوری (قابلیت ارائه چشم اندازهای خلاقانه)	۳/۷۵ $\pm$ ۰/۸۶	۳/۸۷ $\pm$ ۰/۷۵	۳/۸۲ $\pm$ ۰/۹۳
	طراحی و اصلاح ساختارهای سازمانی	۳/۶۷ $\pm$ ۱/۰۲	۳/۸۵ $\pm$ ۱/۰۲	۳/۸۷ $\pm$ ۰/۸۵
هماهنگی	طراحی و تعریف فرآیندها و فعالیت‌های ضروری	۳/۹۲ $\pm$ ۱/۰۴	۴/۰۰ $\pm$ ۰/۸۷	۴/۱۵ $\pm$ ۰/۸۶
	تعیین نقش‌ها و وظایف و مهارت‌های مورد نیاز	۳/۹۰ $\pm$ ۱/۰۳	۳/۹۲ $\pm$ ۱/۱۱	۳/۹۷ $\pm$ ۰/۸۹
	شایستگی ایجاد هماهنگی درون سازمانی	۳/۶۷ $\pm$ ۱/۰۹	۳/۸۲ $\pm$ ۰/۸۴	۳/۷۷ $\pm$ ۰/۹۴
کنترل	شایستگی ایجاد هماهنگی برون سازمانی/جلب حمایت و مشارکت برون سازمانی	۳/۷۷ $\pm$ ۰/۹۴	۳/۹۷ $\pm$ ۰/۹۷	۳/۸۰ $\pm$ ۰/۸۵
	خودمدیریتی	۳/۷۷ $\pm$ ۱/۱۸	۳/۷۲ $\pm$ ۰/۹۸	۴/۰۷ $\pm$ ۰/۹۷
	ارزشیابی عملکرد افراد؛ گروه‌ها؛ سازمان‌ها و نظام	۳/۹۲ $\pm$ ۰/۹۹	۴/۰۰ $\pm$ ۰/۸۱	۳/۹۰ $\pm$ ۰/۹۲
	بازخورد	۳/۶۰ $\pm$ ۱/۱۵	۳/۸۵ $\pm$ ۱/۰۵	۳/۵۵ $\pm$ ۱/۰۶
بهبود مستمر	۳/۷۵ $\pm$ ۱/۰۳	۳/۶۰ $\pm$ ۱/۰۳	۳/۷۷ $\pm$ ۰/۹۷	

مهارت	سطح یادگیری		آیتم	حیطه / بعد	
	نگرش	دانش			
انحراف معیار $\pm$ میانگین					
۴/۰۲ $\pm$ ۰/۹۱	۴/۰۰ $\pm$ ۱/۰۳	۳/۹۷ $\pm$ ۰/۹۴	مدیریت ارتباطات / برقراری ارتباط	رهبری	
۴/۳۵ $\pm$ ۰/۷۳	۴/۱۵ $\pm$ ۰/۹۴	۴/۱۷ $\pm$ ۰/۹۰	تیم سازی		
۳/۸۲ $\pm$ ۱/۰۳	۴/۳۷ $\pm$ ۰/۸۰	۴/۱۰ $\pm$ ۰/۹۲	مدیریت تغییر		
۳/۵۲ $\pm$ ۱/۱۵	۳/۹۷ $\pm$ ۰/۹۹	۳/۹۵ $\pm$ ۰/۹۸	مدیریت ساختارهای غیررسمی		
۳/۹۷ $\pm$ ۰/۸۹	۳/۹۲ $\pm$ ۰/۸۸	۳/۷۲ $\pm$ ۱/۱۰	مدیریت تعارض‌های سازمانی		
۳/۸۲ $\pm$ ۰/۹۵	۳/۹۲ $\pm$ ۰/۹۷	۳/۷۲ $\pm$ ۰/۹۸	مذاکره		
۳/۷۲ $\pm$ ۰/۸۷	۳/۸۵ $\pm$ ۰/۹۷	۳/۷۰ $\pm$ ۱/۰۹	مدیریت جو و فرهنگ سازمانی		
۳/۹۰ $\pm$ ۰/۸۷	۳/۷۰ $\pm$ ۱/۰۱	۳/۶۵ $\pm$ ۰/۸۳	مدیریت زمان		
۳/۸۲ $\pm$ ۰/۹۳	۳/۸۲ $\pm$ ۰/۸۴	۳/۷۰ $\pm$ ۰/۹۹	الهام بخشی / توانایی ایجاد انگیزه در کارکنان		
۳/۷۵ $\pm$ ۰/۹۵	۳/۹۰ $\pm$ ۰/۹۰	۳/۸۷ $\pm$ ۰/۹۶	اعتماد و اعتبار/توانایی ایجاد اعتماد و احترام در سازمان		
۳/۶۷ $\pm$ ۱/۰۹	۳/۷۰ $\pm$ ۰/۹۳	۳/۷۷ $\pm$ ۰/۹۹	تعهد به مشتری/توانایی در نظر گرفتن حقوق و نیازهای مشتری در فعالیت های خود	تصمیم گیری	
۳/۴۲ $\pm$ ۰/۹۸	۳/۵۵ $\pm$ ۱/۲۸	۳/۶۷ $\pm$ ۱/۰۴	حل مسأله		
۳/۵۲ $\pm$ ۰/۵۵	۳/۴۰ $\pm$ ۰/۵۴	۳/۶۷ $\pm$ ۱/۰۴	تفکر انتقادی		
۳/۹۰ $\pm$ ۰/۴۹	۳/۸۲ $\pm$ ۰/۹۱	۳/۴۰ $\pm$ ۰/۵۹	تفکر سیستمی		
۳/۶۵ $\pm$ ۱/۰۰	۳/۹۰ $\pm$ ۰/۹۲	۳/۴۷ $\pm$ ۰/۶۷	شایستگی تحلیل موقعیت‌های دشوار		
۳/۸۷ $\pm$ ۰/۸۸	۳/۸۷ $\pm$ ۰/۹۶	۳/۹۰ $\pm$ ۱/۱۰	تصمیم گیری مبتنی بر شواهد		
۳/۷۷ $\pm$ ۰/۸۹	۳/۸۷ $\pm$ ۰/۸۵	۴/۰۲ $\pm$ ۰/۸۰	ایده پردازی		خلاقیت و نوآوری
۳/۸۰ $\pm$ ۱/۰۶	۳/۵۰ $\pm$ ۱/۰۱	۳/۶۰ $\pm$ ۰/۹۵	غربالگری ایده‌های نو		
۳/۶۲ $\pm$ ۰/۹۵	۳/۹۷ $\pm$ ۰/۹۱	۳/۵۲ $\pm$ ۱/۰۳	به کارگیری / تجاری سازی ایده‌های نو		
۳/۹۲ $\pm$ ۰/۹۹	۳/۸۲ $\pm$ ۱/۲۱	۳/۸۰ $\pm$ ۱/۱۵	کارآفرینی و کسب و کار		

حیطه / بعد	آیتم	سطح یادگیری	
		دانش	نگرش
		انحراف معیار $\pm$ میانگین	
		مهارت	
مدیریت اطلاعات سلامت	شایستگی تعریف اطلاعات مورد نیاز، جستجو، اعتبارسنجی و به کارگیری اطلاعات در فعالیت‌ها	$3/65 \pm 1/16$	$3/65 \pm 1/14$
	سیستم‌های اطلاعاتی	$3/90 \pm 1/00$	$4/02 \pm 0/91$
	امنیت اطلاعات	$4/05 \pm 0/90$	$3/65 \pm 1/05$
مدیریت منابع انسانی	نیازسنجی نیروی انسانی	$3/47 \pm 1/17$	$3/77 \pm 0/83$
	گزینش منابع انسانی (شایسته‌سالاری)، پایش عملکرد و تشویق	$3/82 \pm 0/87$	$3/87 \pm 0/88$
	رفتار سازمانی	$3/80 \pm 1/22$	$3/67 \pm 1/02$
اقتصاد، بیمه و حسابداری	جانشین پروری	$3/82 \pm 0/93$	$3/92 \pm 0/82$
	مفاهیم اقتصادی	$3/85 \pm 1/02$	$3/87 \pm 0/99$
	تخصیص منابع، بودجه ریزی، مدیریت درآمد و هزینه	$3/75 \pm 0/92$	$3/82 \pm 0/90$
	بیمه	$3/90 \pm 0/84$	$3/60 \pm 1/05$
	تدارکات و لجستیک	$3/85 \pm 1/02$	$1/93 \pm 0/76$
رفتار حرفه‌ای	حسابرسی و حسابداری	$3/85 \pm 1/02$	$3/60 \pm 1/05$
	حرفه‌ای‌گرایی	$3/95 \pm 0/98$	$4/00 \pm 0/96$
	اخلاق حرفه‌ای	$3/87 \pm 0/91$	$3/82 \pm 0/84$
	مشتری‌مداری	$3/67 \pm 0/88$	$3/90 \pm 1/02$
	حقوق و موازین حقوقی مرتبط به رشته	$3/95 \pm 0/98$	$3/62 \pm 1/03$

مهارت	سطح یادگیری انحراف معیار $\pm$ میانگین نگرش	دانش	آیتم	حیطه / بعد
$3/70 \pm 0/93$	$3/52 \pm 1/01$	$3/52 \pm 1/01$	نیازسنجی و اولویت‌گذاری پژوهشی	تحقیق و توسعه در مراقبت‌های سلامت
$3/79 \pm 1/03$	$3/60 \pm 1/15$	$3/65 \pm 1/14$	جمع‌آوری و تحلیل داده	
$3/85 \pm 1/02$	$3/87 \pm 0/88$	$3/87 \pm 0/93$	به‌کارگیری/تجاری‌سازی نتایج پژوهش	
$3/85 \pm 0/86$	$3/87 \pm 0/99$	$3/52 \pm 1/01$	بازاریابی (طراحی و اجرای برنامه‌های بازاریابی)	بازاریابی
$3/75 \pm 0/98$	$3/75 \pm 0/98$	$3/57 \pm 1/21$	حمایت‌طلبی و جلب مشارکت جامعه و ذی‌نفعان	
$3/80 \pm 0/93$	$3/82 \pm 1/00$	$3/90 \pm 0/87$	جهانی‌شدن و مشارکت‌های بین‌الملل	
$3/75 \pm 0/86$	$4/05 \pm 0/81$	$3/57 \pm 0/95$	طراحی و اجرای برنامه‌های آموزش جامعه (مانند آموزش مشتریان)	مدیریت آموزشی
$3/64 \pm 0/90$	$3/97 \pm 0/86$	$3/90 \pm 0/87$	طراحی و اجرای برنامه‌های آموزش مستمر کارکنان	
$3/95 \pm 0/81$	$3/87 \pm 0/88$	$3/92 \pm 0/99$	فن‌آوری‌های نوین عمومی (مانند رسانه‌های نوظهور)	
$3/90 \pm 0/90$	$3/77 \pm 0/97$	$3/95 \pm 0/90$	ابداعات نوین در حوزه سلامت (مانند سلامت الکترونیک)	فن‌آوری‌های نوین سلامت
$4/10 \pm 0/74$	$4/22 \pm 0/65$	$4/17 \pm 0/63$	کلیات و واژگان پزشکی	
$3/97 \pm 0/89$	$4/17 \pm 0/84$	$4/07 \pm 0/99$	مدیریت پرستاری	
$4/05 \pm 0/84$	$3/85 \pm 1/02$	$4/00 \pm 0/72$	مدیریت دارویی	شایستگی بالینی
$4/10 \pm 0/90$	$3/82 \pm 0/78$	$4/00 \pm 0/98$	مدیریت تغذیه و ایمنی غذایی	
$3/82 \pm 0/98$	$3/95 \pm 0/93$	$4/00 \pm 0/89$	اپیدمیولوژی و مدیریت بیماری‌ها	
$3/92 \pm 0/94$	$3/77 \pm 1/07$	$3/75 \pm 0/98$	ایمنی، بهداشت عمومی، بهداشت محیط و حرفه‌ای	حضور در عرصه
$4/25 \pm 0/77$	$4/30 \pm 0/79$	$4/07 \pm 0/72$	کارآموزی	
$4/40 \pm 0/81$	$4/25 \pm 0/66$	$4/47 \pm 0/59$	کلروزی	

Research Article

Educational Need Assessment of Bachelor's Degree of Healthcare Management Based on the Iran's National Medical Education Evolution and Innovation Plan

Peivand Bastani ¹ , Atefeh Golriz ², Ramin Ravangard ¹ , Zahra Kavosi ³ ,
Rita Rezaee ¹ , Vida Keshtkaran ⁴, Mohammad Amin Bahrami ^{1*}

¹ Associate Professor, Health Human Resources Research Center, School of Management and Medical Information Sciences, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

² BSc student in Healthcare Management, School of Management and Medical Information Sciences, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

³ Professor, Health Human Resources Research Center, School of Management and Medical Information Sciences, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

⁴ MSc in Health Education, Health Services Management Department, School of Management and Medical Information Sciences, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran

* **Corresponding Author:** Mohammad Amin Bahrami
aminbahrami1359@gmail.com

ABSTRACT

Citation: Bastani P, Golriz A, Ravangard R, Kavosi Z, Rezaee R, Keshtkaran V, et al. Educational Need Assessment of Bachelor's Degree of Healthcare Management Based on the Iran's National Medical Education Evolution and Innovation Plan. *Manage Strat Health Syst* 2021; 6(2): 167-79.

Received: August 16, 2021

Revised: September 07, 2021

Accepted: September 11, 2021

Funding: This study has been supported by Shiraz University of Medical Sciences (NO 20046)

Competing Interests: The authors have declared that no competing interest exist.

Background: Curriculum revision based on stakeholders' needs assessment is one of the essential and continuous functions of educational systems. The aim of this study was to assess the educational needs of bachelor degree of healthcare management from the perspective of students.

Methods: This cross-sectional study was conducted in 2019 at Shiraz University of Medical Sciences. 40 undergraduate students of healthcare management were selected by stratified-random sampling. The data were collected using a researcher-made questionnaire. The validity and reliability of the questionnaire were confirmed in a pilot study. Data analysis was done using descriptive statistics and SPSS ₂₁ software.

Results: 64.1 % of the participants had chosen their field of study without or with little prior familiarity. More than 60 % of them had chosen the field solely to take advantages of their degree. Only 22.5 % of the participants had high and very high satisfaction with this field of study. However, 65 % of them assessed the entrepreneurial ability of the graduates of this field as moderate and above. The majority of respondents considered field training useful in meeting job needs but believed that the current field training courses need to be improved. The educational content required for bachelor's degree of healthcare management was identified and classified into 18 categories.

Conclusion: The findings showed that the current curriculum of the bachelor's degree of healthcare management needs to be revised and improved.

Keywords: Educational need assessment; Responsive education; Curriculum; Healthcare management